

Yeni Bir Yıla Girerken

2008 yılının ilk sayısında ,önümüzdeki yıla ilişkin bazı öngörülerimi siz değerli okuyucularımızla paylaşmak istiyorum.

Geçen sayıda 2008'in zor bir yıl olmaya aday olduğunu, enflasyonla mücadele amaçlı para politikası ile ekonomik büyüme amacının 2006 Mayıs dalgalanmasından sonra çatışmaya başladığını 2007 yılının seçim yılı olması nedeniyle sıkı bütçe politikasından kısmen ödün verildiğini (2007'nin ilk yarısında kamu tüketimi yüzde 8, kamu yatırımları da yüzde 2.5 arttı), dolayısıyla enflasyon hedefinin tutturulamayacağını belirtmiştik.2008 yılına bu çelişkilerle giriyoruz. Enflasyon hedefinde yüzde 100 sapma var. Ekonomik büyüme ise yavaşladı. Geçen yıl ilk altı ayda yüzde 5.3 olarak büyüyen ekonomi üçüncü çeyrekte sadece yüzde 1.5 büyüdü. Bunun en önemli nedeni, etkileri dördüncü çeyrekte daha da belirginleşecek olan net ihracatın büyümeye negatif katkısı ve seçim sonrasında kamuda kemerlerin sıkılmaya başlanmasıdır.

Diken üstünde oturmamıza neden olan cari açık cephesinde ise yeni bir şey yok,artmaya devam ediyor.2008 Bütçesi bir önceki yıla göre daha büyük bir açıkla bağlandı.2007'de bütçe gelir hedeflerinin, özellikle dolaylı vergi gelirlerinin düşmesi nedeniyle, gerisinde kalındı.

Bu koşullar altında öyle görünüyor ki 2008'de hem büyüme hem de enflasyon hedefini tutturmak kolay olmayacak.Seçimlerden büyük bir zaferle çıkan hükümetin zorunlu yapısal reformları yapmakta gecikmesi fiyat istikrarı ve büyüme hedefini eşanlı olarak kovalamasını çok güçleştiriyor.Kaldı ki büyüme yavaşlar ve işsizlik artmaya devam ederse, toplumu enflasyonla mücadeleye devam konusunda ikna etmek çok zor olacaktır.Öte yandan global ekonomik koşullar da bizi sıkıntıya sokacak gelişmelere gebe.Resesyon tehdidini her geçen gün daha güçlü bir biçimde hisseden ABD ekonomisinde faizler, Bernanke'nin işaret ettiği gibi agresif bir indirime konu olursa, dolar karşısında aşırı değerlenen TL nedeniyle işler daha da karmaşık hale gelebilir.

Her ne kadar 2008 yılında ABD başta olmak üzere gelişmiş ülkelerde beklenen ekonomik yavaşlamanın, gelişmekte olan ekonomilerin dinamizmiyle

önemli ölçüde telafi edileceği varsayılıyorsa da, enflasyon global bir sorun olmaya devam edecek. Yıllarca fiyatları aşağı doğru baskılayan Çin'in giderek enflasyon ihracatçısı olacağı öngörülüyor. İlâveten petrol fiyatları daha fazla yükselmese de 70-75 doların altına inmesi beklenmiyor. Büyüyen Çin ve Hindistan'ın talebi nedeniyle temel gıda malları fiyatları da artış eğiliminde .Tüm bunlar bizim işimizi zorlaştıracak olan hususlardır. 2009 yılındaki yerel seçimler de hükümetin önceliğinin enflasyonla mücadele değil, büyüme olacağını zaten bize söylüyor.

Bununla birlikte 2008'de enflasyonla mücadelede hedefin tutturulması ihtimali yüksek. Gelişmiş ülkelerde düşen büyümeye paralel olarak yılın ikinci çeyreğinden itibaren enerji ve emtia fiyatları düşecektir.Şayet Merkez Bankası siyasi baskılara maruz kalmazsa, düşük seyreden dolar,ucuzlayan enerji ve emtia fiyatlarının katkısı ve iç talebi baskılayan sıkı bütçe ve para politikasının desteğiyle enflasyonda hedefe yaklaşabilir.

Tam bu noktada yeni yayınlanan Dünya Bankası'nın "Küresel Ekonomik Beklentiler 2008 " Raporuna kısaca değinmek istiyorum. Bu rapora göre geçen yıl yüzde 3.6 büyüyen dünya ekonomisinin büyüme hızı, bu yıl yüzde 3.3'e gerileyecek. Gelişmekte olan ekonomiler yüzde 7.1; gelişmiş ekonomiler yüzde 2.2 büyüyecek. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Avrupa ve Orta Asya'da bölgesel GSYİH büyümesi 2008'de yüzde 6.1'den 2009'da yüzde 5.7'ye düşecek. Çin'in bu yıl ve gelecek yılki büyüme hızı sırasıyla 10.8, 10.5, Hindistan'ın 8.4; 8.5 olacak

Türkiye ekonomisinin ise bu yıl yüzde 5.4, 2009'da yüzde 5.7 büyüyeceği tahmin ediliyor. İç şartlardaki iyileşme para politikasında ek rahatlamaya ve GSYİH büyümesinde hızlanmaya neden olacak talep desteğine imkân verecek. Cari açığın gayri safi yurt içi hasılaya oranı bu yıl 7.7; 2009'da ise 7.6 olacak.

Dünya Bankası, Merkez Bankasının faiz indirimine devam edeceğini ve iç talebin canlanacağını varsayıyor. Bu tahminin gerisinde Hükümetin, Merkez Bankasının elini rahatlatacak yapısal reformları hayata geçireceği varsayımı yatıyor. Hükümet sık sık bu konuda kararlı olduğunu beyan

eden açıklamalar yapıyorsa da, somut adımlar atmakta gecikiyor. Yatırımcı güvenini sarsan bu gecikmelere leasingde olduğu gibi sürpriz kararlar da eklenirse, Dünya Bankası'nın öngördüğü büyüme tahmininin oldukça gerisinde kalınır.

Hükümetin reformlar konusundaki tutukluğu büyüme konusunda iyimser olmamı önüyor. Özellikle 2008'in ilk yarısında büyümenin yüzde 3-4 aralığını aşmasını beklemiyorum. Özel tüketim ve yatırımların, mevcut yüksek reel faiz ve global mali sistemde yaşanmaya başlayan kredi daralmasına rağmen artması pek mümkün görünmüyor.

Seçim sonrasında ekonomi, ne yazık ki hükümetin öncelikleri arasında yer almadı. Önce sivil anayasa tartışmaları, ardından terör ve Kuzey Irak'a müdahale gündemi işgal edince, daha doğrusu hükümetin enerjisini tüketince, başta istihdam maliyetini düşürecek ve işgücü esnekliğini artıracak çalışma hayatı reformu olmak üzere temel reformlar rafa kalktı. Gelir vergisi reformu ve kayıtdışının azaltılması adımları ne yazık ki gecikti. Oysa makroekonomik dengeleri bozmadan büyümeyi artırmanın ve işsizliği azaltmanın başka yolu yok. Hükümetin bu yönde hazırlıkları olduğunu biliyoruz. Ancak bu reformların etkileri gecikmeyle ortaya çıkacağından, bir an önce yapılması gerekiyor. Çünkü seçim ekonomisi 2008 bütçesinde manevra alanı bırakmadı.

Şayet yılın ilk çeyreğinde kamuda gelir kaybına yol açmayan ancak verimliliği ve rekabet gücünü artıracak ve aynı zamanda AB çapasını da yeniden devreye sokacak ekonomik ve siyasi reformlar hızla hayata geçirilirse yılın ikinci yarısında düşük büyüme döngüsü kırılabilir. İkinci yarıda enflasyonist baskıya yol açan dışsal tehditler de ortadan kalkarsa, Merkez Bankası, reel faizleri de aşağı alacak bir faiz politikası izleyebilir. Böylece iç talep yeniden canlanır. İç talep artışı cari açığı artırsa da reformlar doğrudan yabancı sermaye girişine yol açacağından kur şoku ihtimali düşük kalır. Aksi halde piyasanın kurlarda bir düzeltme yapması kaçınılmazdır. Böyle bir düzeltme geçmişte olduğu gibi bir krize neden olmazsa da, ekonomik büyümeyi aşağı alır, enflasyon direncini artırır ve işsizlik daha da büyük bir sorun haline gelir. Daha kötüsü düşük büyüme kalıcı olabilir. Çünkü bugün Türk Lirası her zamankinden daha değerli ve bunu telafi edecek ölçüde verimlilik artışları da yok. Bu nedenle net ihracatın büyümeye katkısı negatif (eksi 3.3).

Sadece iç talebe dayanarak geçici bir süre büyüyebiliriz. Sürdürülebilir bir büyüme için büyümenin mutlaka ihracat destekli olması gerekiyor. Gerçekte 2008 bütçesinin yeterince sıkı bir maliye politikası vaat etmemesi, enflasyonda hedef sapmasına, dolayısıyla Merkez Bankasını yüksek faize zorluyor. Bu da ekonomiyi aşırı değerli Türk lirasına mahkum ederek ihracatın büyümeye katkısını ortadan kaldırıyor. Ayrıca cari açığı büyütüyor. Türkiye doğrudan yabancı sermaye için cazibe merkezi olduğu ölçüde yüksek bir cari açığı taşıyabilir. Ama sürekli artan bir cari açığı kaldıramaz. İşte bu nedenle, reformlar, içine girdiğimiz kısır döngüden çıkmak için kaçınılmaz.

Son olarak, hem en önemli sorunumuz olan işsizlikle etkin mücadele etmenin, hem de bir kur şokuna yol açma potansiyeli olan yüksek cari açığı taşıyabilmenin bilinen tek sağlam yolunun, doğrudan yabancı sermayeyi cezbetmek olduğu açıktır. Bu nedenle, şimdilik buzdolabında soğumaya bırakılan AB'ye tam üyelik konusunun yeniden gündeme taşınması gerekiyor. Türkiye'nin acilen AB içindeki yandaşlarının elini güçlendirecek ve Türkiye karışıklığının maliyetini Sarkozy için ağırlaştıracak açılımları yapması gerekiyor. Mış gibi yapmak değil. Zaten büyüme- enflasyon kısır döngüsünü kırmak için yapılacak reformlar, aynı zamanda bizi AB'ne yaklaştıracak olanlardır.